

Távolai tájakkal ismerkedni, soha nem látott növényekkel, állatokkal természetes környezetükben találkozni – minden természet iránt érdeklődő ember számára nagy élmény. S ha ezt az élményt még meg is tudja osztani más, hasonló érdeklődésűekkel, akkor a dolog kezd „hasznossá” válni. De a „hasznos” lehet akár meg is sokszorozni, ha az utazásból néhány kézzelfogható értéket is haza tudunk juttatni, hogy azzal közgyűjteményeink kultúrkincsét gyarapítsuk.

Ez a gondolat adta a szikrát az ötlethez, s ennek jegyében kezdtünk el tervezgetni egy magyar rovarász expedíciót Ausztráliába. A terv valóra vált és az elmúlt év novemberében kezdetét vehette gyűjtőútunk, melynek eredményével a Magyar Természettudományi Múzeum rovargyűjteményeit kívántuk gazdagítani.

Az éjszaka csendjét a békaszájú madár fel-lelépődő hangja töri meg. Mint ha csak egy láthatatlan karmester intett volna az erdeizenekamák, egyre-másra megszólal az ősvadon többi lakója is. A kakukk bagoly hangját még csak felismerjük, de a legtöbb rejtélyes hang gazdájának nevét bizony csak találjuk, pedig két tapasztalt madarász is van csapatunkban: Szemadám György Munkácsy Dijás festőművész, zoológus és Kovács Zsolt zoológus, az Állatvilág főszerkesztője, én magam pedig már vagy fél évszázada járom az Ausztrál vadont, illele mindent tudom. De úgy látszik, még ennyi idő is kevés, hogy az ember mindent megtanuljon, kétséget kizárva meg tudja nevezni az éjszakai őserdő minden neszének gazdáját. Sáfrány József – legtöbbszámára Safi – a számtalan expedíció veterán dokumentum filmese, már az igazak álmát alussza. Ha nincs elég fény a kamerája számára, akkor ő szolgálton kívülre helyezi magát.

Hatalmas eukaliptusz faóriásokkal körbevett kis tisztáson táborozunk, a Coricudgy vadonában. Felettünk koromfekete, felhőtlen égbolt feszül, milliárdnyi, sziporkázó csillagával. Főcélunk a rovargyűjtés, mely nem egy egyszerű dolog az éppen kegyetlenül forró és száraz időszakban. Legsikeresebb módszerünk az éjszakai lámpázás. A kifestített lepedő elé állított ultraviolet rovarcsalogató lámpák fényére érkező bogarakat és egyéb ízeltlábúakat aránylag könnyen begyűjtjük. A csörgőse száradt növényzet, a kiszikkadt vidék napközben élettelennek tűnik, de az éjszaka hűvösében a rovarok seregei jönnek elő rejték helyeikről és csak akkor láthatjuk, hogy az élővilág milyen pompásan alkalmazkodik az ausztrál környezet mostoha viszonyaihoz.

Vagy 350 km-re vagyunk Sydney kiinduló pontunktól. Az út jó részét poros, kátyús földúton tettük meg,

Hangay György Gyűjtőúton a Dél Keresztje alatt

próbára téve kocinkát, egy Suzuki Vitarát, a mögéje kapcsolt, rogyásig pakolt utánfutóval. Eddig minden rendben, de azért titokban drujkolkolok, hogy továbbra is így legyen. Nem csak a kocsis és a felszerelés, hanem velünk se legyen baj, mert hát ugye, már nem vagyunk kimondott ifjak. Ha összeadjuk éveinket, akkor elképedve konstatahatjuk, hogy ides-tova 260 évesek vagyunk.

Útunk következő állomása Glenrock. Ezen a megyéni birtokon főleg szarvasmarhákat és lovakat tartanak, s lévén része a Nagy Vízálasztó Hegységnek – hegyes-dombos, vadregényes táj. A hajdani tarvágásokkal

szébb mint a másik. A rózsás kakadúk (galah) néha egész közel engednek magukhoz, elmélyülten csipegetik az itt-ott még fellelhető friss füvet.

Táborunkat egy nyeregben állítjuk fel. A kocinkát légkondicionált menedéket elhagyva, az irtatlan hőség szinte fejbe ver. A hőmérő higanyszála +45 C-ot mutat – ányékban! De hol van itt ányék? A ritka lombú eukaliptuszok nem nyújtanak védelmet a perzselő napsugarak ellen. A sátorba sem érdemes menekülni, így aztán nincs máshátra, csak várjuk a naplementét.

Érkezik a vacsoraidő, Safi magára vállalja a szakács szerepét, mondván, hogy ezt általában ő szokta csinálni. Aprít hagymát, fokhagymát és minden mást, ami a keze ügyébe kerül, aztán vízben megfőzi. Ez a vacsora. Szerencsére mindenki éhes, de kötelezzük őt, hogy a maradékot neki kell megennie – reggelire, büntetésből! Egy kis izgalom is adódik: Zsolt rövid madármegfigyelő sétára indul, de madár helyett egy jókora mérgekgyóval (vöröshasú fekete-gyó) találkozik. Úgy látszik, a gyó nem akar közelebbről ismerkedni, mert gyorsan elszalad a száraz bozótból.

Denem csak rovarokkal és kengurukkal, csodaszép madarakkal, hanem különös növényekkel is találkozunk. Ezek egyike az itt szép számban fellelhető fű-fa, vagyis a Xanthorrhoea. Tősgyökere ausztrál őshonos ennek a különös növény családnak mind a 28 faja. A fű-fa nagyon lassan nő, évente talán még két cm-t sem, így aztán a nagyobb példányok ezen a tájon talán 6-700 évet is megélték már. Nagyon jól bírják az ausztrál bush-on átviharzó tüzeket, sőt mi több, egy kis perzselést direkt szeretnek is. A tűz ugyanis elősegíti úgy a virágzást, mind az érett magok hullását.

Meglátogatjuk az egyik mély völgyben folyó patakot. Reménykedünk, hogy megleshetünk egy kacsacsőrű emlőst, ugyanis ez a különös állat

él erre felé. A tojást tojój, de kicsinyét mégis szoptató monotremák családjába tartozik ez a rendhagyó állat, melynek legközelebbi – és egyben egyetlen – rokona az erszényes sün. Kinézet szempontjából két különböző állatot szinte el sem lehetne képzelni, mert míg a kacsacsőrű, vízi állat lévén, síma szőrű, mondhatni „áramvonalas” küllemű, addig az erszényes sün kizárólag egy szárazföldi éllethez ikdomult, lomha mozgású, tüskés gombóc. S mégis, mindketten tojás formájában hozzák világra ivadékaikat és tejjükön nevelik fel őket.

A zsákmány egy része

A patakban ezúttal alig van víz, a nagy szárazság itt és érződik. Partján azonban egy jókora monitor gyilkal találkozunk. Nem nagyon fél tőlünk, pedig egyre közelebb lopódkodunk hozzá fényképező gépeinkkel és Safi is, a kamerájával. Előbb-utóbb megúnja azért és nagy komótosan felmászik egy fára.

Ahol víz van, ott általában vízi agáma is akad. Ezekben sohasem csalódnunk, s most is látunk belőlük eleget. Szép, méretes példányok is akadnak közöttük, óslény-szerű küllemük az ember előtti időket juttatják eszünkbe. Az ivarérett, nagy hímek melle vörös,

amit szívesen mutogatnak is, gondolván, hogy ezzel megnyerhetik a nőstények kegyeit.

A rovargyűjtés ezen a napon sem hoz sok eredményt. El is határozzuk, hogy összezsomagolunk, s folytatjuk útunkat észak felé, a csapadékban gazdagabb vidékek irányában.

A Nagy Vízálasztót követve, jónéhány nemzeti parkot látogatunk meg. Szerencsére még jóidőben sikerült a gyűjtési engedélyeket beszerezni, így arangerekmindenütt vendégszeretően fogadnak, s megengedik, hogy olyan helyeken táborozunk és gyűjtünk, ahová mások nem nagyon tehetik be a lábukat. Mondanom sem kell, gondolom, hogy csodálatos dolgokkal találkozunk járattlan esőerdők mélyén; ritkán látott állatokkal és gazdag növényvilággal. A hatalmas Nothofagus (déli bükk) fák alatti félhomályban valóságos őserdei világ van, páfrányok, orchideák, fantasztikus alakú és színű gombák hazája ez. Néhány a legszébb nemzeti parkoknak, melyekben megforulunk: Dorrigo, Border ranges és az Oxley Wild Rivers. Itt nem érződik a nagy szárazság hatása és a hőmérséklet is elviselhető.

Gyűjteményünk szaporodik, hamarosan megtelnek tároló palackjaink. A Brisbane-től északnyugatra fekvő Mt Glorious érintése után visszafordulunk, ismét délre. A dús növényzetű vidékek után lássunk egy kis igazi, száraz Ausztráliát! A Lake Mungo felé vesszük útunkat. A mintegy 2000 km-es utat több napon át tesszük meg, éjjelente mindig másutt táborozva. A lámpázás kisebb-nagyobb sikerrel jár, s az újonnan beszerzett palackok is telnek szépen.

A Lake Mungo csak nevében „lake” – mert víz márnincs benne vagy 40.000 éve. A hajdani tó meder most igazi sivatag jellegű, különös növény és állatvilággal. Kapcsolatba is kerülünk ezekkel: még Ausztrália legveszedelmesebb kígyójával, a taipannal is találkozunk. Szép gyilkokat és természetesen sok féle, eddig nem látott madárral, kenguru fajjal találkozunk. Kattognak a fényképező gépek, pereg a filmfelvétel, lassan összegyűlik vagy 15 órányi anyag. Remélhetőleg dokumentumfilm is születik majd belőle, a Duna TV számára. Táborunkat rendszeresen látogatják a nyugati szürke kenguruk és az apostol madarak seregei. Olyan szomjasak szegények, hogy kezünk közül akarják kitépni a vizes ördört. Éhesek is, mert Safi főztjétől sem rettennek vissza, a kenguruk és madarak egyforma étvágyal fogyasztják a bab-kukorica-hagyma-stb. levest.

Ideje visszafordulnunk, irány Sydney ismét. Szaladnak az órák és napok, fogynak a km-ek. 6500 km, négy hét utazás és egy rövid sydneyi pihenő után csapatunk a repülőtéren találja magát. Búcsúznak, s reméljük, hogy expedíciójuk eredménye, a több mint 10 000 preparált rovar hasznosnak bizonyul majd a magyar tudomány számára. Az, hogy pompás élményeket is mondhatunk magunkénak, az csak egy kis bónusz.

UV sátras gyűjtés

létrehozott legelőket sűrű, bozotos erdők váltogatják, kellő menedéket nyújtva különböző kenguru fajoknak. A leggyakoribb ezek között a szürke óriás kenguru, mely nem okvetlenül óriás – sőt mi több, az igazi nagy, 1.80 cm-nél is magasabb hímek bizony meglehetősen ritkák erre felé. Egy másik nagy faj a keleti hegyi kenguru – amit valami külön okból kifolyólag euro-nak (ejtsd: júró) is neveznek, szintén gyakori itt. Madárban sincs hiány. Zsolt és Szgyuri nem győzi jegyezni, hány fajjal találkozunk. Papagájból látunk legalább 3-4 fajt, egyik

Sáfrány József

Kovács Zsolt

Hangay György

Forгатás természetekkel

Szemadám György